

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

JESENSKI ROK

GEOGRAFIJA

Izpitna pola 1

Torek, 31. avgust 2004 / 100 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca. Izpitni poli je dodana barvna priloga.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Odgovarjajte v povedih, ne le z besedo ali besedno zvezo. Odgovore vpisujte v za to predvidene prostore, z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Pišite čitljivo. **Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni lastni popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.**

Ob nalogah je v oklepaju na desni strani navedeno možno število točk.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

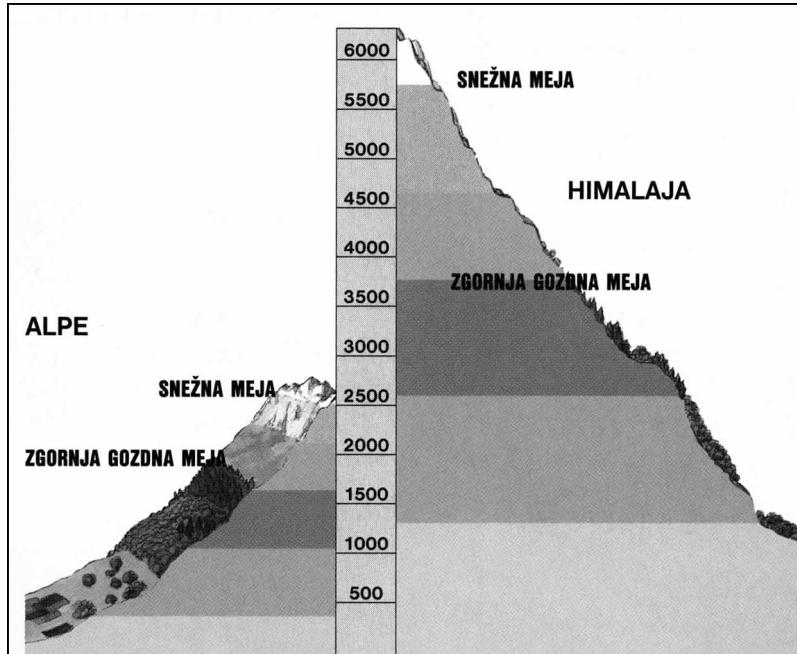
Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

A1 – OBČA

1. **Slika 1** prikazuje razporeditev **rastlinskih pasov** v slovenskih Alpah in Himalaji. Zakaj sega **zgornja gozdna meja** v Himalaji in Vzhodnoafriškem višavju precej **više** kot v Alpah?

Slika 1

(Vir: Cunder, K., in ostali, 2001: *Obča geografija*, str. 77. Mladinska knjiga. Ljubljana)

(1 točka)

2. Z nadmorsko višino temperatura pada. Navedite še dva primera **vplivanja reliefa** na življenjske pogoje za **rastlinstvo**.

1 _____

_____

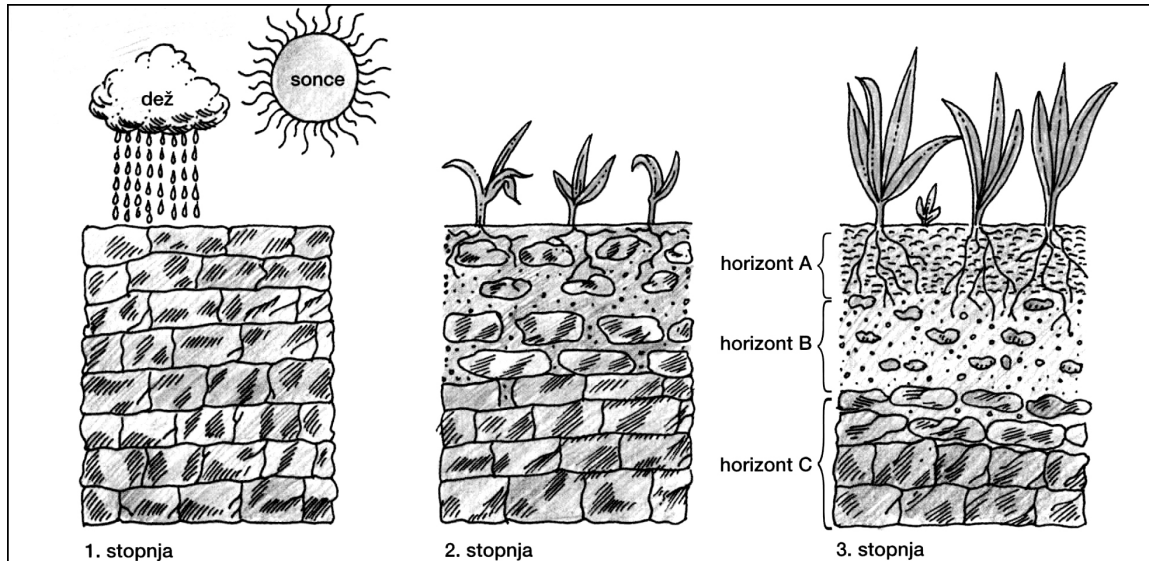
2 _____

_____

(2 točki)

3. **Slika 2** prikazuje proces **nastajanja prsti** v treh stopnjah. Za vsako stopnjo **opišite prevladujoči proces**.

Slika 2

(Vir: Kunaver, J., in ostali, 1995: Obča geografija za 1. letnik srednjih šol, str. 89. DZS. Ljubljana)

1. stopnja: _____

_____

2. stopnja: _____

_____

3. stopnja: _____

_____

(2 točki)

4. Napišite **tip conalne prsti**, ki ima **najdebelejši horizont A**, in pojasnite, kako ta horizont **vpliva na rodovitnost** prsti.

Tip prsti: _____

Pojasnitev: _____

_____

(2 točki)

5. Poleg pedoloških in rastlinskih razmer vpliva na kmetijstvo posameznih držav tudi gospodarska razvitost. Izmed naštetih **oblik kmetijstva** napišite v razpredelnico tisto, ki prevladuje v **razvitih državah** in tisto, ki prevladuje v **državah v razvoju**, ter vsako od njiju opišite.

Oblike kmetijstva:

samooskrbno kmetijstvo, intenzivno kmetijstvo, tradicionalno kmetijstvo, komercialno kmetijstvo, polikulturno kmetijstvo

Razvite države	Države v razvoju
Oblika kmetijstva:	Oblika kmetijstva:
_____	_____
Opis:	Opis:
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

(3 točke)

A2 – OBČA

6. Državam na levi strani pripišite po dve črki trditev na desni strani, ki veljata za posamezno državo.

_____ Nemčija

A Demografska eksplozija.

B Pozitiven migracijski saldo.

_____ Nigerija

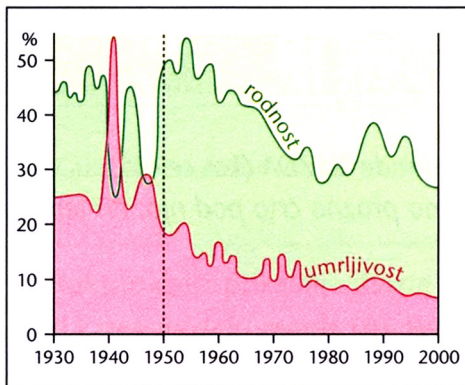
C Stagniranje naravnega prirastka.

D Povprečna življenjska doba pod 70 let.

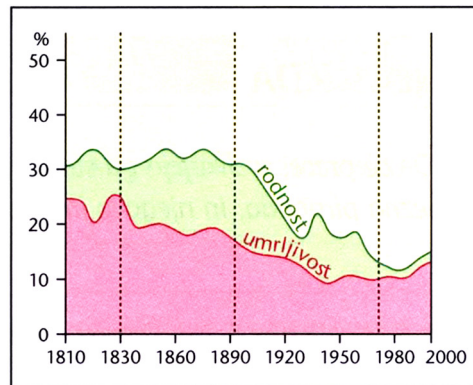
(2 točki)

7. **Grafa 1 in 2** prikazujeta gibanje rodnosti in smrtnosti v eni izmed razvitih evropskih držav in v eni izmed afriških držav v razvoju. Napišite, ali **graf 2** prikazuje evropsko ali afriško državo.

Graf 1

Graf 2

(Vir: Senegačnik, J., 2003: Obča geografija. Delovni zvezek, str. 39. Modrijan. Ljubljana)

(1 točka)

8. Napišite v katero **fazo demografskega prehoda** sodi država, katere naravno gibanje prebivalstva prikazuje **graf 1 v nalogi 7**, in pojasnite svojo odločitev.

Faza: _____

Pojasnitev: _____

(2 točki)

9. Koliko je znašal **naravni prirastek** leta **1950** v državi, ki jo prikazuje **graf 1 v nalogi 7**?

_____

(1 točka)

10. Kako imenujemo **del mesta**, ki ga prikazuje **priloga 1 (Priloga k Izpitni poli 1)**, in kateri **sektor dejavnosti prevladuje** v njem?

Del mesta: _____

Sektor dejavnosti: _____

(2 točki)

11. Zakaj prevladujejo v delu mest, ki ga prikazuje **priloga 1 (Priloga k Izpitni poli 1)**, zelo visoke **zgradbe**. Opišite dva **vzroka**.

1 _____

_____

2 _____

_____

(2 točki)

B1 – SVET

12. Napišite **NE** na črto pred dvema **napačnima** trditvama.

- _____ Z oddaljevanjem od ekvatorja se proti severu in jugu količina padavin zmanjšuje.
- _____ Dež pade le v deževni dobi, ki se daljša s približevanjem povratniku.
- _____ Ob povratnikih je suho podnebje.
- _____ Puščave so v severnem delu Afrike obsežnejše od tistih na jugu.
- _____ Na severu in jugu Afrike je oceansko podnebje.

(2 točki)

13. **Slike 3, 4 in 5** prikazujejo tipe rastlinstva v Afriki. Vsaki sliki izberite ustrezno **količino** spodaj zapisanih **padavin** in napišite **tip rastlinstva**, ki ga slika predstavlja.

Količina padavin:	manj kot 250 mm	250–500 mm
	500–1500 mm	nad 2000 mm

Slika 3

(Vir: Praxis Geographie, Westermann, April 4/2003, str. 14 in 15)

Količina padavin: _____

Tip rastlinstva: _____

_____

Slika 4

(Vir: Praxis Geographie, Westermann, April 4/2003, str. 14 in 15)

Količina padavin: _____

Tip rastlinstva: _____

_____

Slika 5

(Vir: Praxis Geographie, Westermann, April 4/2003, str. 14 in 15)

Količina padavin: _____

Tip rastlinstva: _____

_____

(2 točki)

14. **Vpišite številke slik** od 3 do 5, kakor si sledijo od ekvatorja do severnega povernika.

Ekvator _____ severni povernik
(1 točka)

15. Preberite besedilo in napišite, katero pokrajino v Afriki opisuje?

Leta 1973 so iz zahodne Afrike začela prihajati vznemirljiva poročila o hudi nevarnosti, ki je grozila nomadskim pastirjem na južnih obronkih Sahare. Po dolgotrajni suši so presahnili vsi vodnjaki. Ljudje so stradali, živali so poginjale od gladu. Na ogroženo območje je prišlo več televizijskih ekip in svetovna javnost je prvič izvedela za izredno lep del ozemlja, ki se od zahodne afriške obale vleče približno 3.200 kilometrov daleč v notranjost črne celine. Beseda izvira iz arabščine in pomeni »obalo«; in v resnici omenjeno ozemlje meji na »morje« – Saharo. Poleti tu pade navadno od 100 do 500 milimetrov dežja, ki ponovno napolni vodnjake in izsušene kotanje jezer, iz zemlje pa kmalu požene nizko rastlinje. V južnem delu že od nekdaj živijo poljedelci, medtem ko je njihov severni del domovina nomadskih pastirjev. Med slednjimi je gotovo najbolj znano berbersko ljudstvo Tuaregi. S svojimi čredami se že stoletja selijo po ozemljih okoli večjih vodnjakov. Ko po koncu sušnega obdobja spet požene trava, Tuaregi pasejo svojo živino najprej daleč od vodnjakov; paša okoli njih pride na vrsto šele ob začetku novega sušnega obdobja. Med nomadi na severu in poljedelci na jugu se je v stoletjih razvilo nekakšno sodelovanje. Kmetje dovolijo, da se živali nomadov pasejo po njihovih požetih njivah, kajti s svojimi iztrebki jim naravno pognojijo zemljo. Prebivalci so sicer že doživeli obdobja pomanjkanja, kajti s svojim načinom življenja so dolgo uspešno kljubovali vsem posledicam dolgotrajnih suš.

(Vir: Kingston, J., Lambert, D., 1988: Kaj pomnijo ljudje, zbirka Utrip, str 90. Delavska enotnost. Murska Sobota)

Pokrajina: _____
(1 točka)

16. Pojasnite, kako **vplivata** povečanje števila živine in nestalnost padavin **na pojav suš** v Afriki.

Povečanje števila živine: _____
_____

Nestalnost padavin: _____
_____

(2 točki)

17. Napišite, kako skušajo države v Afriki **dolgoročno** omiliti ali **odpraviti posledice suš**, in ovrednotite uspešnost teh posegov v večini afriških držav.

Rešitev: _____

_____

_____

_____

Uspešnost: _____

_____

_____

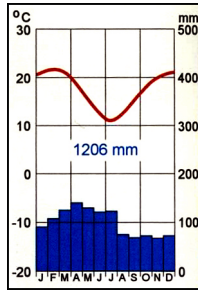
_____

(2 točki)

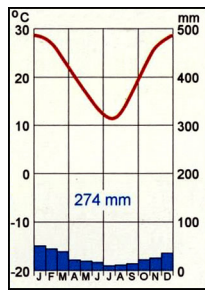
B2 – SVET

18. V Avstraliji se pojavljajo različni podnebni tipi. Številke klimogramov, ki jih predstavljajo, vpišite v ustrezne kvadrate na karti 1.

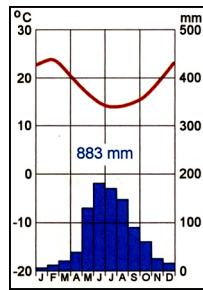
Graf 3

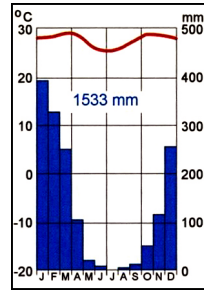
Graf 4

Graf 5

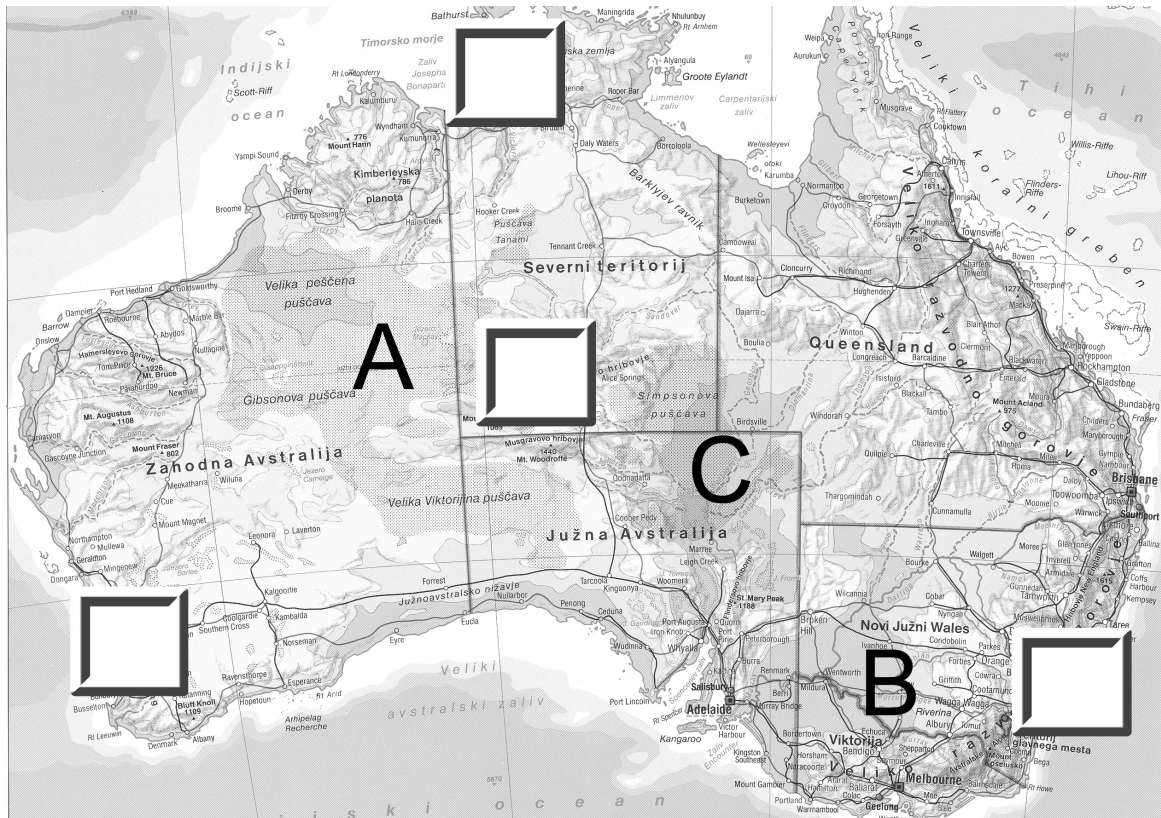

Graf 6

(Vir: Kolenc-Kolnik, K., Otič, M., Vovk, A., 1999: *Sodobni svet*, str. 74. Modrijan. Ljubljana)

Karta 1

(Vir: *Atlas sveta za osnovno šolo*, str. 92. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1997)

(2 točki)

19. Na kmetijsko rabo in poselitev so močno vplivale vodne razmere. Območjem A, B in C na karti 1 v nalogi 18 napišite značilnosti rečne mreže.

Območje A: _____

Območje B: _____

Območje C: _____

(2 točki)

20. Imenujte najpomembnejši **vir** pitne **vode** v Avstraliji in opišite njen nastanek.

Ime: _____

Nastanek: _____

_____ (2 točki)

21. Pojasnite **pogoje** za poljedelstvo in živinorejo na območju, ki ga prikazuje **priloga 2 (Priloga k Izpitni poli 1)**.

Poljedelstvo: _____

_____

Živinoreja: _____

_____

(2 točki)

22. Kljub manj primernim naravnim razmeram so priseljenci na velikem delu celine razvili **kmetijstvo**, ki daje **velike presežke**. **Pojasnite** kako jim je to **uspelo**. Opišite dva načina.

1 _____

_____

2 _____

_____

(2 točki)

C1 – EVROPA

23. V geološki preteklosti je bil obseg poledenitve bistveno večji, kakor je danes. Imenujte dva osnovna **tipa poledenitve**.

1 _____ 2 _____

(2 točki)

24. Obkrožite **DA**, če je trditev pravilna, oziroma **NE**, če je napačna.

DA NE Območje Skandinavije sodi med tektonsko neaktivna območja.

DA NE Najbolj namočena so zahodna pobočja Skandinavskega gorovja, ker tu prevladujejo vzhodni vetrovi.

(1 točka)

25. Površje Severne Evrope je bilo močno preoblikovano v času pleistocenske poledenitve. V razpredelnico vpišite **spremembe**, ki so **posledica ledeniškega** preoblikovanja.

Prvotna oblika	Preoblikovano površje
Nižine	
Rečne doline	
Vrhovi gora	

(3 točke)

26. Imenujte dva naravnogeografska vzroka, ki **pozitivno** vplivata na **življenje** prebivalstva **Islandije**, in njun **vpliv** pojasnite.

1. naravnogeografski vzrok: _____

Pojasnitev: _____

_____

_____

2. naravnogeografski vzrok: _____

Pojasnitev: _____

_____

_____

(4 točke)

C2 – EVROPA

27. **Priloga 3 (Priloga k Izpitni poli 1)** prikazuje gorstva v Evropi. Na črte k posameznim številkam napišite imena gorstev.

1 _____

4 _____

2 _____

5 _____

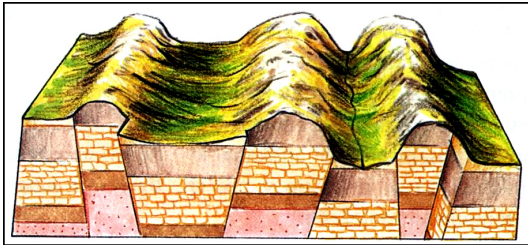
3 _____

6 _____

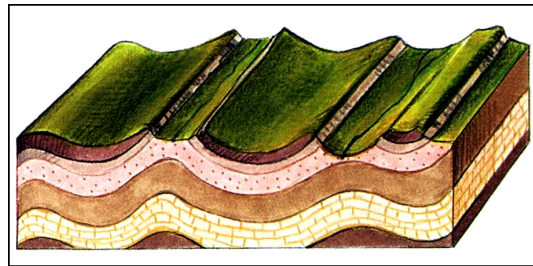
(2 točki)

28. **Sliki 6 in 7** prikazujeta dva različna načina nastajanja gorstev. Napišite, katera izmed slik prikazuje **nastanek v nalogi 27 poimenovanih** gorstev, in svojo odločitev utemeljite.

Slika 6

Slika 7

(Vir: Senegačnik, J., Drobnjak, B., 2002: Obča geografija, str. 19, 20. Modrijan. Ljubljana)

Slika: _____

Utemeljitev: _____

_____

(2 točki)

29. Kljub reliefni razgibanosti so alpske države prometno dobro povezane. Prometnima **povezavama** pripišite ustrezno spodaj napisano **ime prelaza oz. predora**.

ST. GOTTHARD

ARLBERG

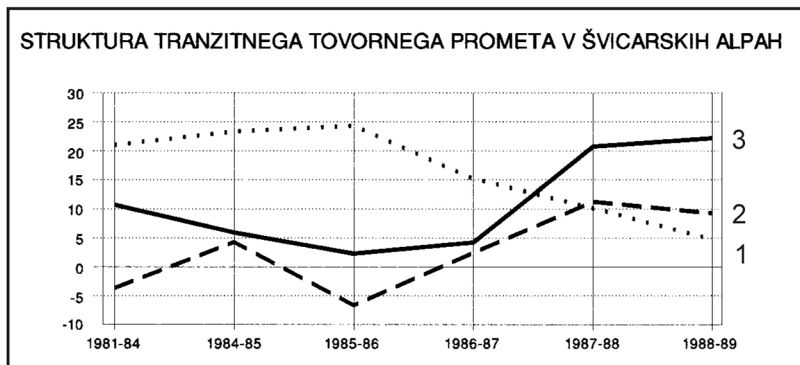
Švica–Avstrija: _____

Švica–Italija: _____

(2 točki)

30. **Graf 7** predstavlja strukturo tranzitnega tovornega prometa v švicarskih Alpah. Posamezni **vrsti prometa** pripišite **število** krivulje iz grafa 7.

Graf 7

(Vir: Brinovec, S., in ostali, 1994: *Geografija Evrope. Delovni zvezek*, str. 53. Mladinska knjiga. Ljubljana)

Kombiniran promet (cesta in železnica): _____

Železnice: _____

Ceste: _____

(1 točka)

31. Razložite, zakaj je v Švici še vedno **veliko** zobatih železnic, in pojasnite dva **dejavnika**, ki **vzpodbujata** nadaljnji **razvoj** železniškega prometa.

Razlaga: _____

_____

_____

1. dejavnik: _____

_____

2. dejavnik: _____

_____

(3 točke)

PRAZNA STRAN